

EFE

POLÍTICA

Els obscurs negocis de Joan Carles I

Una nova biografia sobre l'ex-rei espanyol deixa en evidència l'opaca fortuna que va atresorar durant el seu regnat.

Reportatge de Miquel Payeras

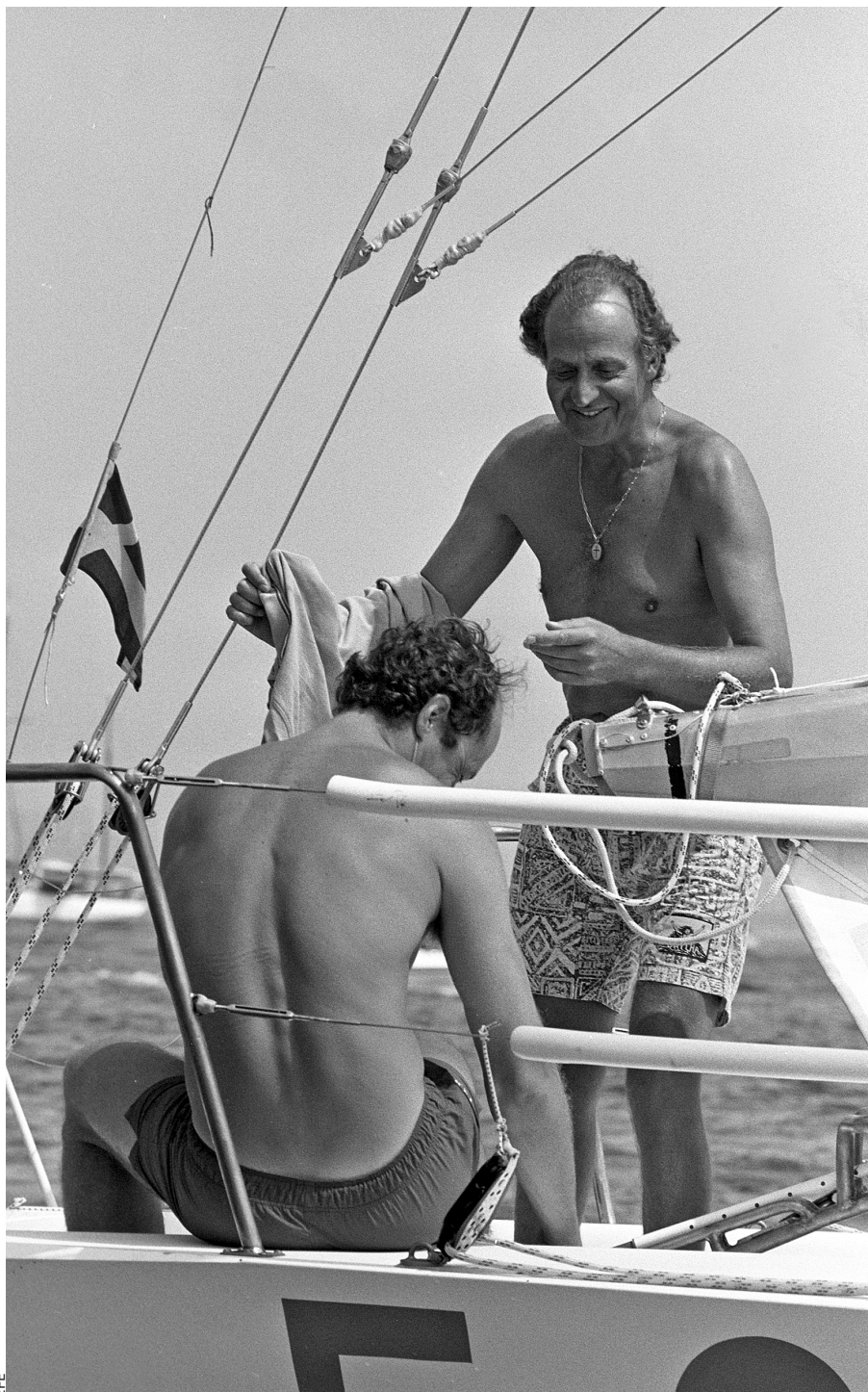
Se sol donar per cert que, a l'exili, els Borbó espanyols eren més pobres que les rates, la qual cosa s'avé molt poc amb la fortuna que, segons va publicar el diari *El Mundo* l'abril de 2013, havia deixat Joan de Borbó als seus hereus el 1993, any de la seva mort: 7.955.775 francs suïssos —827,75 milions de pessetes, al canvi d'aleshores— dels quals a Joan Carles li varen correspondre 376,5 milions de pessetes d'aquell temps. La resta dels diners fou per a les germanes, Margarida i Pilar. Naturalment, els diners s'estotjaven a Suïssa. A banda, hi havia propietats que feien pujar el total de l'herència per sobre dels 1.100 milions de pessetes. Tot i les lògiques sospites de frau fiscal, res no es va aclarir sobre la qüestió. La Casa Reial es limità a comunicar que “el rei no té cap compte a l'estranger”.

Els apologetes de Joan Carles solen dir que arribà al càrrec amb una mà davant i una altra darrere. Tampoc és cert. I quan mitjans estrangers han publicat que ha atresorat al llarg del seu regnat una fortuna enorme, el Govern espanyol de torn ho ha negat sempre. Talment ho féu l'executiu de José María Aznar, el 2003, amb una carta enviada a la revista *Eurobusiness* com a resposta a una publicació que calculava la fortuna del Borbó en uns 1.800 milions d'euros. “Només es pot explicar [la quantitat] per haver entès, vostès, erròniament, que els béns públics propietat de Patrimoni Nacional són propietat privada de Sa Majestat el Rei, la qual cosa, evidentment, no és certa”, deia el Govern espanyol. Però l'explicació no degué convèncer gaire fora d'Espanya, a jutjar pel fet que *The New York Times* insistí, l'octubre de 2012, que Joan Carles “gaudeix d'una fortuna opaca d'uns 2.100 milions de dòlars”, uns 1.800 milions d'euros en aquells moments.

Ara, el llibre *Juan Carlos I, la biografía sin silencios*, de Rebeca Quintáns, publicat a finals de l'any passat, deixa clar que ni arribà pobre a la prefectura de l'Estat ni són errades el que es publicà a l'estranger sobre els diners que té. Més aviat al contrari: el gust exacerbat del Borbó pels diners l'ha portat a acumular una més que important fortuna durant el seu regnat.

Primeres donacions i inversions

El Borbó emèrit sempre es féu regalar ingents quantitats de diners. Segons narra Quintáns, ja a la dècada dels seixanta, després de casar-se, importants empresaris espanyols i banquers com ara Ruiz Mateos i Emilio Botín (pare) li feien generoses donacions: “Ruiz Mateos contà (...) que li portava grans quantitats de diners (...) i que li telefonava [el rei a l'empresari] per queixar-se que no tenia doblers”. El magnat es presentava “a palau amb una maleta de Loewe plena” de bitllets. I així anà sumant “uns mil milions de pessetes” al llarg dels anys, fins que l'empresari de Jerez caigué en desgràcia el 1992. Segons assevera l'autora, d'altres empresaris d'aquelles èpoques aportaren també quantitats importants per al Borbó: “Així es feien les coses”. Quina xifra va rebre Joan Carles per aquests conceptes? Impossible saber-ho, però si només un d'aquests empresaris, Ruiz →

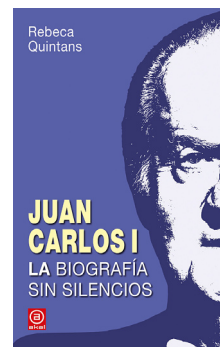
EFE

En els feliços anys vuitanta i noranta, el Borbó navegava cada estiu per Mallorca, on tenia l'amant i feia esplendorosos negocis.

➕ REBECA QUINTÁNS I UNA GRAN BIOGRAFIA

Juan Carlos I. La biografía sin silencios, de Rebeca Quintáns (Arzúa, A Coruña, 1964) —que sota pseudònim publicà l'any 2000, *Un Rey golpe a golpe*—, despulla, fent gala d'una exhaustiva documentació, la corona dels Borbó, mostrant-la tal com és. L'autora, que com a periodista va col·laborar amb nombrosos mitjans —*Kale Gorria, El Otro País, Diagonal, Interviú, Tiempo, El Semanal, Tribuna, A Nosa Terra, El Correo Gallego*...— actualment fa de docent en un institut d'ensenyament mitjà de Madrid i és professora associada a la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Complutense.

La biografia que presenta no té res a veure amb altres productes editorials de xafareries que sobre la monarquia han sovintejat els últims anys —com *Ladys in Spain*, d'Andrew Morton; o *La soledad*

de la Reina, de Pilar Eyre—, ni amb cap de les edulcorades biografies de l'ex-cap de l'Estat que s'han fet. Tampoc presenta paral·lelismes amb llibres oportunistes —com *Final de partida*, d'Ana Romero— que s'han publicat sobre l'últim tram del regnat de Joan Carles, a partir del famós incident de Botswana que destapà l'existència de la seva amant Corinna. La biografia *Sin silencios* és tota una altra cosa. Molt més seriosa i impactant, sobretot. És una obra sense esclatxes, que no amaga cap dels elements foscos del Borbó però que, ahora, tampoc exagera la nota buscant un impostat tremendisme per forçar el desprestigi de la monarquia. No cal fer-ho, realment. Perquè amb el que es conta en el llibre s'entén com es deshonra ella tota sola.

→ Mateos, li regalà mil milions de pessetes, es pot suposar que la suma total no fou poca cosa.

Just després que Joan Carles s'assegués al tron espanyol, el seu amic Manuel Prado y Colón de Carvajal envià, en nom del rei, una carta a diversos caps monàrquics, entre ells molts àrabs que havien coincidit amb el Borbó a l'internat on cursà estudis. Aquell escrit servia per demanar finançament per enfortir la democràcia espanyola i per intentar evitar una victòria electoral socialista a les primeres eleccions del 1977. El xa de Pèrsia li envià 10 milions de dòlars, i Fahd d'Àràbia n'hi deixà 100 més a retornar a deu anys sense interessos. El llibre diu que no van ser tornats en complir-se el termini, i "no se sap si el tema continua pendent". Aquests diners, segons l'autora, eren gestionats per Prado, que feia amb ells inversions

de tot tipus. El nom d'aquest benestant apareixia en operacions immobiliàries, fons per gestionar paquets d'accions en borsa, operacions d'especulació de valors, projectes urbanístics i gestió de crèdits, entre altres molts assumptes de poder. El gran amic del rei, i per a molts el seu testaferró, també es va fer present a l'empresa Alkantara Iberian Export, dedicada a la venda d'armament, participada per una societat propietat del famós traficant d'armes Adnan Kashoggi, amb qui Joan Carles de Borbó féu també amistat.

L'obscur negoci del petroli

Diu Quintáns que "amb Manuel Prado o amb altres [amics], Joan Carles es veié involucrat en diversos negocis dubtosos, si bé sempre eren els seus amics els que figuraven oficialment en els papers".

El del petroli fou el més rendible de tots. L'inicià durant la gran crisi econòmica de 1973, quan Espanya patia escassetat de reserves de cru. El príncep Borbó envià una carta al també aleshores príncep Fahd d'Àràbia demanant-li ajuda. La resposta fou immediata: "El meu germà Joan Carles rebrà tot el petroli que Espanya necessiti". A canvi d'aquests "serveis de mediació, el príncep rebé una comissió". Des d'aleshores quedà fixada la important via d'entrada de diners per al jove Borbó: "El Govern de Suárez adoptà, a partir d'aquell moment, un acord perquè un percentatge petit de les transaccions comercials petrolieres realitzades per Espanya amb altres monarquies [les àrabs] es desviés cap al patrimoni privat dels Borbó". "Aquestes transaccions, les gestionava Manuel Prado y Colón de Carvajal".

➕ QUAN 'EL TEMPS' TRENCÀ EL SILENCI

Ara és moda publicar els draps bruts de Joan Carles de Borbó. Però fa vint-i-cinc anys no hi havia quasi cap mitjà de comunicació que s'hi atrevís. Aleshores, el que funcionava era un espès silenci sobre totes les activitats extraoficials del rei espanyol. Un dels primers mitjans que va trencar aquell mur que protegia el titular de la corona inventada per Francisco Franco fou aquest setmanari.

En el número 426 d'EL TEMPS, amb data de publicació de 17 d'agost de 1992, el col·laborador Bartomeu Amengual i la redacció de Palma signaven un reportatge titulat "Fundació Kovacs, massa interrogants", i en el pretítol, "El rei d'Espanya, president d'honor d'una dubtosa fundació filantròpica", s'advertia el lector sobre el paper que feia el màxim representant de l'Estat espanyol en un negoci gens ni mica ètic. En el text quedava palès que el Borbó enviava una carta personal a polítics i grans empresaris de per tot l'Estat perquè aportessin diners a la fundació esmentada, que, tot i ser de caràcter filantròpic, amaga-

va un gran negoci privat que es feia a través d'una empresa *ad hoc*, propietat de la mateixa fundació. Per donar suport al negoci fosc del rei, s'incorporaven les paraules del llavors batlle de Palma, Joan Fageda, del PP, quan justificava que el consistori hagués destinat aquell any 5 milions de pessetes a la fundació referida. "Vàrem tenir un contacte i la Casa Reial estava molt interessada (...) el rei, la nostra ciutat, la té com la seva segona ciutat, o la primera, igual que Madrid". És curiós constatar el clar paral·lelisme entre l'ajuda reial a la Kovacs i la que, mitjançant la seva filla Cristina, rebia el *xiringuito* d'Urdangarin.

Aquella informació de fa un quart de segle, a ulls d'avui pot parèixer, fins i tot, naïf. Però deixava clar per primera vegada que el monarca, si més no, posava el seu nom i càrrec al servei d'interessos particulars dubtosa i ètics. Per descomptat, cap altre mitjà se'n va fer ressò.

Durant els anys següents, en aquestes pàgines es publicaren unes altres informacions crítiques relatives al Borbó. I fins avui. En certa ocasió, EL TEMPS s'hagué de posar en contacte amb els serveis de comunicació de la Casa del Rei i, quan el redactor explicava que

era el setmanari, pensant que desconixerien l'existència de tan modest mitjà, l'interlocutor el tallà, sorneguer: "No, si sabem molt bé qui sou, teniu un expedient ben gruixut".

La quantitat que es quedava podia oscil·lar entre un i dos dòlars per barril. “Eren quantitats astronòmiques: un petrolier de 200.000 tones porta, aproximadament, 1,5 milions de barrils, i podia produir un benefici de 2 milions de dòlars de l’any 1979, que es pagaven amb els diners dels espanyols perquè després anava [es repercutia] en el preu de la gasolina”.

L’herència Hernani

El cas més obscur, enrevessat i sinistre dels suposats ingressos del Borbó és l’herència del duc d’Hernani. “El títol acabà, a la seva mort, a les mans de la germana menor de Joan Carles, Margarida, i gran part de la seva col·lecció de 681 quadres d’incalculable valor compta com a desapareguda. Luis Alfonso Méndez de Vigo, que s’autoconsidera el legítim hereu, fa anys que està en plets judicials i denunciant el *robatori* dels quadres i del títol, i assegura, a més, que

és el rei Joan Carles qui figura al darrere de tot això a través d’un complicat pla de falsificació de documents i d’ús de testaferrós”, explica l’autora del llibre.

La història sobre com acabà, suposadament, aquest fons d’art de màxim valor a les mans dels Borbó té tots els ingredients d’una novel·la negra. I és impossible de reproduir en el poc espai d’aquestes pàgines. Valgui a dir, però, que la col·lecció en litigi fou una de les privades més importants de l’Estat. Se la va batejar com “el petit Museu del Prado”, i comptava amb obres, entre d’altres grans mestres clàssics, de Tiziano, Carpaccio, Veronese, Rafael, Caravaggio, Rembrandt, Van Dyck, El Greco o Goya. És a dir, que si algú l’ha venuda, ha obtingut una quantitat de diners fabulosa.

L’autora assegura que Méndez de Vigo apuntà al secretari reial, Sabino Fernández Campo, com la persona de confiança del rei Joan Carles que féu avortar “la difusió del tema a través

dels mitjans de comunicació (...), sota amenaces, tal com es contà al programa d’Antonio Herrero a l’emissora COPE del dia 28 de setembre de 1994”. Per evitar aquestes pressions, Méndez “acabà penjant a internet informació amb abundant documentació sobre el tema”, en una pàgina web que es deia *roboreal.com*. “Però res de tot això arribà mai als telediaris”. “Amb les seves denúnci- →

**‘THE NEW YORK TIMES’
APUNTÀ L’OCTUBRE
DE 2012 QUE JOAN
CARLES “GAUDEIX
D’UNA FORTUNA OPACA
D’UNS 2.100 MILIONS
DE DÒLARS”, UNS 1.800
MILIONS D’EUROS**

➤ LA CORT MALLORQUINA, LA CONSORT I L'AMANT

Des de 1976, Joan Carles i Sofia no són parella real. Des d'aleshores, cada estiu, just després de fer-se les pertinents fotos d'inici de vacances a Mallorca, la consort del rei se'n tornava de bell nou a Londres, on de fet residia. I ell es disposava a passar gairebé dos mesos de bauxa a l'illa. Tanmateix, els mitjans del règim no en deien ni piu, d'aquesta realitat. Tot el contrari: glossaven la farsa matrimonial borbònica. Fins que l'afer de l'elefant a Botswana deixà en evidència la falsedat. És des d'aquell moment quan el Borbó està més qüestionat que mai. Lluny queden els anys feliços, quan ell i la seva cort mallorquina gaudien de negocis, riqueses i diversió a l'illa, sense que (quasi) ningú publicqués res.

Zourab Tchokotua, conegut com a Zu pels amics, va nàixer als Estats Units, però es presentava com un príncep georgià. Fou el gran amic del Borbó a Mallorca durant la dècada dels setanta, vuitanta i noranta. Juntament amb Pedro Salas, un ric empresari mallorquí i també amic de Joan Carles, aconseguí convèncer els polítics locals perquè la Diputació de Balears cedís l'any 1973 el complex residencial de Marivent a qui era aleshores príncep d'Espanya. Cosa realment estranya, perquè contravenia les condicions de l'herència per la qual el pintor Joan de Saridakis l'havia cedit a

A l'esquerra, l'amant mallorquina del rei Joan Carles, Marta Gayà. Dalt, Zourab Tchokotua, el principal membre de la cort mallorquina del Borbó en els anys setanta, vuitanta i noranta.

la institució. El príncep ja tenia la caseta a Mallorca per estiuajar-hi.

Zu es féu famós, per cert, per ser el promotor immobiliari acusat d'estafa en una promoció d'habitatges a Palma, la urbanització de Los Almendros, de la qual gairebé tots els pisos resultaren tenir humitats, esquerdes i defectes diversos. El 1978 s'inicià en la seva contra un llarg litigi judicial, en el qual també es veié implicat un amic mallorquí del rei, Joan Oliver. El procés no acabà fins al 2007, després de dècades de recursos i contrarecursos. Zu es declarà insolvent per no haver de pagar la multa decretada pel jutge. Actualment, sembla que passa molt de temps al Marroc, i es manté allunyat de les deixalles de la cort borbònica a Mallorca. Durant tots els anys del procés judicial, Zu actuà de mestre de cerimònies del Borbó, organitzant-li sopars i festes a les quals eren assidus Manuel Prado —considerat el testafarro

de Joan Carles—; els famosos delinqüents rics, Javier de la Rosa i Mario Conde; Jaime Enseñat, Carlos Perdomo —multimilionari argentí—, Rodolfo Bay —president de la companyia aèria Spantax—, els magnats italians Giovanni Agnelli i Raul Gardini... Plaer i contactes. O sigui, negoci.

L'esposa de Zu, Marieta Salas, fou qui presentà al Borbó una amiga seva, més jove, guapa i de físic escultural. Decoradora de professió, el seu nom era Marta Gayà. Joan Carles s'interessà per ella, i el fet que Gayà fos esposa i mare no va entrebancar l'èxit del monarca. Es convertiren en amants, una relació que durà vint anys. A les cintes publicades ara per *okdiario.com* se sent com Joan Carles diu que aquella va ser l'època "quan vaig ser més feliç". Durant les dues dècades de felicitat, només en una ocasió coincidiren la regent i l'amant en un mateix escenari. Va ser en un sopar després d'una regata, a

Palma, on Sofia havia de ser per entregar uns premis. Diuen que la grega pegà un cop sobre la taula i partí del restaurant mentre la mallorquina feia com si res anés amb ella. La relació del rei amb Gayà fou tan intensa que, segons ha pogut saber aquest setmanari, el Borbó anava sempre que podia de viatge de plaer —a esquiar, per exemple— amb ella i amb alguns familiars, inclosos els dos fills, a més d'amics comuns.

Des que acabà la relació, l'antiga parella ha mantingut l'amistat i Gayà ha gaudit durant tots aquests anys d'un molt elevat nivell de vida: a més del pis que ja tenia a l'exclusiu passeig marítim de Palma, ha incrementat el patrimoni amb una casa en una zona selecta de Madrid i amb una propietat no menys luxosa a Suïssa, on té fixada la residència. A més, l'ex-amant passa temporades a Nova York i Miami. No consta que li hagi tocat mai la loteria.

→ es, l'únic que va aconseguir va ser que, a l'octubre de 2002, l'Audiència Nacional condemnés el seu fill, l'advocat Luis Méndez de Vigo, a una multa de 2.190 euros per injúries al rei, al mateix temps que es clausurava judicialment la pàgina web (...) el tema encara caldeja, i, tot i que la signatura dels Méndez Vigo no apareix enlloc, hi ha articles a pàgines

web (...) i fins i tot un vídeo a YouTube", titulat *La família reial espanyola s'amaga darrere d'Urdangarin*. D'aquest vídeo es desprèn la sospita sobre el viatge que va fer la reina Sofia l'any 2011 a Washington D.C., quan Iñaki Urdangarin i Cristina de Borbó estaven establerts a la capital dels Estats Units. En aquell moment, en plena crisi pel *cas*

Nóos, es podia estar realitzant una operació per treure d'Espanya el que quedava d'aquella col·lecció de quadres, segons explica Quintáns.

Amb la lectura d'aquesta obra, s'arriba a la conclusió que els mitjans de comunicació estrangers, quan fan els càlculs de la fortuna del Borbó, podrien no anar tan desencaminats. ●